

OSLO STATSADVOKATEMBETER

Politimesteren i Oslo
Oslo politidistrikt
Postboks 8101 Dep
0032 Oslo

Deres ref.:

Vår ref.:
2016/00192-19

Dato:
15. juni 2016

**INSPEKSJON/TILSYN AV OSLO POLITIDISTRIKT 2016 – PÅTALEGRUPPE
MAJORSTUEN**

1. Innledning.

Det ble foretatt inspeksjon av påtalegruppen på Majorstuen politistasjon i perioden 9.-11. mai 2016. Fra statsadvokatenes side deltok førstestatsadvokat Olav Helge Thue, statsadvokat Kristin Røhne og statsadvokat Guro Hansson Bull.

Inspeksjoner av påtalegrupper med tilhørende etterforskningsavsnitt er en del av statsadvokatenes fagledelse. Kravene til fagledelse er angitt i riksadvokatens rundskriv om krav til straffesaksbehandlingen i politiet (Rundskriv nr 2/2012) kap III og i riksadvokatens mål og prioriteringsdirektiv, senest riksadvokatens rundskriv nr 1/2015. Formålet med inspeksjonen er å bidra til at politiets straffesaksbehandling er effektiv og holder et kvalitativt høyt nivå.

I forkant av inspeksjonen hadde stasjonsledelsen oversendt statistikkmateriale og redegjørelse om stasjonen og for en del rutiner som politistasjonen arbeider etter.

2. Om Majorstuen politistasjon.

Majorstuen politistasjon er en mellomstor stasjon i Oslo politidistrikt med totalt 188 ansatte fordelt på orden, etterforskning, påtale og sivile. Oslo politidistrikts "etterretning og vinningsgruppe" er tilknyttet Majorstuen politistasjon, men etterforsker mobil vinningskriminalitet og innbrudd i bolig i hele Oslo. To av stasjonens jurister er tilknyttet denne gruppa.

Statsadvokatenes fagledelse omfatter ikke det vi tradisjonelt kaller for ordenstjeneste. I den utstrekning ordenspatruljene utfører etterforskningskritt (f eks straksetterforskning/politiarbeid på stedet mv) vil deres virksomhet allikevel omfattes av statsadvokatenes fagledelse.

Utgangspunktet er at stasjonen etterforsker og påtaleavgjør de saker som skjer i stasjonskretsen, med mindre saken hører under en av spesialseksjonene.

Høsten 2014 ble Oslojour-kontoret opprettet. Avsnittet er en del av Felles kriminalseksjon i Oslo politidistrikt, og etterforsker og påtaleavgjør enkle arrestsaker for hele distriktet (foreleggsaker og saker som hurtigberammes). Den nærmere saksfordelingen i Oslo politidistrikt reguleres for øvrig av en egen straffesaksinstruks.

Dette frigjør kapasitet for etterforskningsavsnittet på Majorstuen politistasjon. For påtale og etterforskning på Majorstuen har omorganiseringen medført at man ikke lenger har arrestjour (a-jour), men saksjour (s-jour). Majorstuen står fortsatt som påtaleansvarlig også på de sakene som Oslo-jour behandler. Påtale Majorstuen avga 1 stillingshjemmel til Oslo-jour høsten 2014.

2.1. Påtalegruppen

Påtalegruppen ble direkte underlagt Majorstuen politistasjon 01.januar 2014 som et eget avsnitt, og påtaleavsnittsleder er en del av stasjonens ledergruppe. Etter det som er opplyst fungerer den direkte tilknytningen til stasjonen godt.

Påtalegruppen består nå av 9 jurister, inkludert påtaleavsnittsleder. Det vil bli tilsatt ytterligere en jurist, og per 4. juli 2016 vil det være 10 jurister på stasjonen. En av politiadvokatene har politiadvokat II stilling. Vedkommende er tilknyttet etterretning og vinningsgruppen. Det er nylig utlyst en politiadvokat II stilling i tillegg, og ansettelsesprosessen er i gang. Denne stillingen vil ikke være tilknyttet noen spesiell faggruppe, men vedkommende som tilsettes vil være kompetansepersone for familievold/tilrettelagte avhør.

Det er fire allmenne etterforskningsgrupper på Majorstuen politistasjon. I tillegg kommer en egen ungdomsgruppe(forebyggende), en familievoldsgruppe samt etterretning/vinningsgruppa.

Påtaleavsnittsleder har ansvaret for oppfølging av porteføljene og gjennomfører månedlige ROS-samtaler (resultatorientert samtale) med juristene.

Det er en stabil påtalegruppe på Majorstuen og de fleste juristene har lang påtaleerfaring. Det er én nyansatt jurist på stasjonen, men vedkommende har erfaring fra trafikkavsnittet. Nytilsatte tildeles en erfaren påtalejurist som fadder og vedkommende har ansvaret for opplæringen. I tillegg gjennomføres Oslo politidistrikts tredelte og obligatoriske grunnutdanning. Det gjøres en individuell vurdering av hvilke oppgaver den enkelte nytilsatte er moden for, hvor vanskelighetsgraden økes etter hvert.

3.1. Etterforskningsavsnittet

På etterforskningsavdelingen har man 27 ansatte inkludert ledere. Disse fordeles på allmenngruppene og familievoldsgruppa. Totalt er også 11 sivilt ansatte tilknyttet etterforskningsavdelingen. I etterretnings- og vinningsgruppa er det i underkant av 30 ansatte mens ungdoms/forebyggende avsnitt har 15 ansatte.

De siste par årene har man hatt en større stabilitet blant etterforskerne og blant førstebeetjentene. Årsakene til dette kan være flere. Ledelsen ved stasjonen trekker frem rekrutteringspolitikken, der man i større grad leter etter de som ønsker å være etterforskere og ikke bare ser på det som en overgangsfase til man får plass på orden som et viktig element. I tillegg har arbeidet som etterforsker blitt mindre saksbehandlingspreget.

GJENNOMGANG AV FREMLAGTE SAKER mv.

Oslo statsadvokatembeter driver fagledelse av politiet gjennom behandlingen av enkeltsaker som sendes inn fra politiet med innstilling på tiltale, tilståelsesdommer, forelegg, innsendelse av klagesaker mv. I henhold til vår fagledelsesplan skal vi ved årets inspeksjoner gjennomgå de nedenfor nevnte sakskategorier under inspeksjonen.

1. Saker under etterforskning som gjelder overtredelse av straffeloven av 2005 §§ 272, 273 og 274 første ledd. Vi skal særlig se etter fremdrift både i og etter initialfasen

Vi ba om å få fremlagt alle saker under etterforskning som gjelder §§ 272, 273 og 274 første ledd (grov kroppskrenkelse, kroppsskade og grov kroppsskade).

Vi gjennomgikk åtte saker og så særlig etter saksfremdrift i initialfasen og den påfølgende etterforskningens fremdrift.

Av de fremlagte sakene (som alle var fra 2016) var to saker fra januar, en fra februar og de øvrige fra april/mai. Hovedinntrykket er noe varierende. Flere av sakene var svært bra fra oppstart og frem til etterforskningen nærmet seg sluttfasen, herunder straksetterforskningen foretatt av operativt mannskap.

I en av de eldste sakene fra februar var det et svært godt trykk på etterforskningen og det var åpenbart ut fra sakens omfang og grovhet, at saken nødvendigvis måtte ta noe tid.

Av de tre prioriterte voldssakene vi gjennomgikk fant vi etterforskningsordre i to av dem hvorav den ene var svært fyldig og god mens den andre var mangelfull.

I stasjonens rutinebeskrivelser for voldssaker er det fastslått at påtaleansvarlig skal skrive etterforskningsordre i alle prioriterte voldssaker og at det skal settes frist for ferdigstilling. Videre får voldssakene spesiell oppmerksomhet på Solsikke og i ROS-samtaler. Fra sentralt hold i politidistriktet utarbeides det månedlige rapporter over beholdningen av prioriterte voldssaker.

Hovedinntrykket av de relativt få sakene som ble gjennomgått, er at det er relativt god fremdrift. I flere av sakene er det foretatt flere etterforskningsskritt av patruljene på stedet og umiddelbart etterpå. I de fleste sakene er dokumentasjon fra legejournaler osv innhentet raskt etterpå.

Det synes som om stasjonen har gode rutiner for etterforskning av voldssaker, og at etterforskningsgruppene har fått bedre kapasitet til å håndtere disse sakene etter at den felles kriminalseksjonen behandler arrestsakene for hele distriktet.

2. Saker under etterforskning der det er tatt tilrettelagte avhør. Vi skal fokusere på frister, oppfølging etter initialfasen, om det er utarbeidet etterforskningsplan og utskriftsrutiner mv

Vi har gjennomgått noen få saker under etterforskning hvor det er tatt tilrettelagte avhør. Vi har hatt særlig oppmerksomhet på frister, oppfølging etter initialfasen og hvorvidt det er utarbeidet etterforskningsplan, utskriftsrutiner mv.

Majorstuen politistasjon har som nevnt en egen familievoldsgruppe og vi hadde i løpet av inspeksjonen et møte med denne gruppen. Alle familievoldssaker skal i utgangspunktet etterforskes her. Dersom de ikke har kapasitet, sendes saken til en generell etterforskningsgruppe, hvor denne type saker har prioritet foran de fleste andre saker.

Alle juristene på påtaleavsnittet håndterer saker med tilrettelagte avhør og saker med mishandling i nære relasjoner. Den fagansvarlige juristen deltar på en del av det eksisterende tilbudet om faglig oppdatering innen fagfeltet, samt på de månedlige samhandlingsmøtene med de øvrige familievoldsavsnittene ved Oslo politidistrikt.

Kompetansen som her opparbeides, deles regelmessig med de øvrige juristene. Det er nå besluttet at man skal avholde jevnlig møter med familievoldsjuristene i Oslo politidistrikt og dette vil bli iverksatt før sommeren. Man hadde slike møter tidligere og de viste seg da å være en god plattform for utveksling av erfaringer og kompetanse blant de juristene som har dette som fagfelt.

Familievoldsgruppen ved avsnittet har siden mai 2015 og frem til mars 2016 gjennomført 26 tilrettelagte avhør. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, fra saken ble registrert inn og til avhør ble gjennomført, har variert fra 37 dager og opp til 102 dager. De lovpålagte fristene er således ikke overholdt. Det er opplyst at fristoversittelsen hovedsakelig skyldes stor mangel på spesialavhørere samt manglende kapasitet ved Barnehuset.

Dette er overensstemmende med de funn vi gjorde under gjennomgangen av disse sakene, selv om dette kun var et fåtall saker. Det forelå etterforskningsordre/plan i samtlige saker og disse var svært utfyllende og gode. Fristene for gjennomføring av tilrettelagt avhør var ikke overholdt i noen av sakene.

Vi har videre fått opplyst at flere av avhørene som har blitt gjennomført i nevnte periode har vært sekvensielle avhør, og det ikke er mange av spesialavhørene som har kompetanse til å ta slike avhør. Disse sakene kan som følge av dette bli enda vanskeligere å få berammet. Det er videre grunn til å påpeke at slike saker er svært tidkrevende for politiet. Det er mange aktører som skal involveres og spesielt kan logistikken rundt samrådsmøtene være tidkrevende fordi det kan være vanskelig å få tak i spesialavhørere. I tillegg må etterforskerne sette av mye tid både før og etter det tilrettelagte avhøret til logistikk og nye avhør.

Bestillingen fra Oslo statsadvokatembeter gjaldt bare saker under etterforskning, slik at de sakene vi har gått gjennom er færre enn de saker som gruppen selv har redegjort for.

Grunnet sykemelding har avsnittet ikke hatt egen spesialavhører siden begynnelsen av februar 2016. Vi har fått opplyst at det er fire nye avhørere under utdanning på nåværende tidspunkt og som vil gå inn i «avhørspoolen» ved Oslo politidistrikt og disse skal altså ikke avsettes spesielt til avsnittet.

Bortsett fra oversittelsen av de lovbestemte fristene, synes etterforskningen i de sakene vi har gjennomgått å ha hatt en tilfredsstillende fremdrift. Forsinket gjennomføring av tilrettelagte avhør kan føre til at avhør av sentrale vitner også blir tatt for sent, fordi de tilrettelagte

avhørene i mange saker vil gi grunnlaget for den videre etterforskningen. Vi er klar over at de lovbestemte fristene er knappe og at oversittelsene dels skyldes forhold som politiet i liten grad rår over, nemlig Barnehusets mangel på kapasitet.

Politiet må uavhengig av dette sørge for å være en pådriver for at fristene følges og en minner om at i en del saker kan det søkes avklart med Barnehuset om det tilrettelagte avhøret kan fortas et annet sted. Et nytt avhørsrom ved Barnehuset forventes å øke kapasiteten med ca. 20 %.

Det ble imidlertid også opplyst at fristoversittelsen dels skyldes mangel på kvalifiserte avhørere. Dette er et forhold som politiet rår over, og som bør være et prioritert område. Majorstuen politistasjon bør således tilstrebe å få ansatt en egen avhører med den nødvendige kompetansen som kan følge stasjonens egne saker tett. En minner for øvrig om at et tilrettelagt avhør umiddelbart etter anmeldelsen kan være avgjørende for kvaliteten på avhøret og den videre etterforskningen.

- 3. Ferdig etterforskede saker som gjelder tyveri og grovt tyveri etter 2005 loven (§§ 321 og 322) der det er fattet positivt påtalevedtak, men det foreløpig ikke er avsagt dom i tingretten. Dette gjelder alle saker som er registrert etter 1. oktober 2015 og frem til 1. februar 2016. Vi skal særlig se etter subsumsjonsvalgene, om det er etterforsket opp mot subjektiv skyld for så vidt gjelder økonomisk verdi og om bestemmelsene på riktig måte er anvendt i konkurrans med straffebudene om uberettiget inntrengen og skadeverk (hhv §§ 268 og 351) der dette er aktuelt.**

Det ble fremlagt 9 saker/sakskomplekser. I fire av sakene var det utferdiget forelegg og i fem sakskomplekser var det utferdiget tiltalebeslutninger. Foreleggene knyttet seg til mindre butikktyerier. Samtlige var subsumert som simpelt tyveri. Det er ingen kommentarer til påtalevedtakene.

I de fem sakskompleksene der det var utferdiget tiltalebeslutninger var det totalt 92 tiltaleposter for grovt tyveri. Totalt var det 21 personer som var tiltalt. Dette var saker som var etterforsket og påtaleavgjort av vinningsgruppen på Majorstuen. Siktelsespostene knyttet seg hovedsakelig til tyverier fra bolig og innbrudd i bil. Et av sakskompleksene hadde 69 tiltaleposter mot 8 personer. Dette gjaldt innbrudd i bil hvor den integrerte GPS'en ble borttatt. Samtlige av tiltalepostene var grove tyverier med god margin.

Som det fremgår var flere av sakene svært omfattende. Tiltalebeslutningene inneholdt dels forhold som var begått i Oslo og dels utenbys. Vi finner grunn til å berømme politiet for den innsatsen de legger i å etterforske og oppklare alvorlig vinningskriminalitet. Det er også viktig at gruppen tar tak i saker selv om flesteparten av sakene i et kompleks ikke nødvendigvis ble begått i Oslo. Uten å ha gått i detalj i etterforskningsmaterialet synes etterforskningen å være både målrettet og gjennomført med høy kvalitet og hurtighet.

- 4. Alle dommer som gjelder overtredelse av straffeloven av 2005 §§ 321 og 322 (Tyveri og grovt tyveri.) Vi skal her særlig se etter subsumsjon i siktelsen/tiltalen og i dommen, påtalemyndighetens påstand og rettens premisser for så vidt gjelder straffutmålingen, under dette også om retten sier noe om straffutmålingen i forhold til 1902 loven. (Inspeksjonen omfatter naturligvis ikke**

tingrettene, men tiltaket har som formål å kontrollere om det hadde vært grunn til å anke)

Vi fikk fremlagt to tingrettsdommer og en tilståelsesdom.

Tilståelsesdommen gjaldt et enkelt simpelt tyveri fra butikk der tiltalte ble idømt samfunnsstraff. Det er ingenting å si på hverken påtalevedtaket eller på straffutmålingen i saken.

De to tingrettsdommene var begge omfattende saker med mange tiltaleposter. En av dommene var mot en person som hadde ca. 50 tiltaleposter. Flesteparten av sakene var simple tyverier fra før lovendringen, men et par av forholdene var begått etter 1. oktober 2015 og var dermed subsumert under straffeloven (2005) § 321.

Den andre dommen gjaldt to mobile vinningskriminelle som ble idømt fengsel i hhv 1 år og 8 måneder og 1 år og 6 måneder for gjentatte grove tyverier fra bolig, samt helerier og annen mindre kriminalitet. Påtalevedtaket var korrekt og straffutmålingen synes adekvat.

For øvrig vises det til det som er sagt avslutningsvis under punkt 3.

5. Saker som er henlagt med kode 065 (Tvil om gjerningsmannens tilregnelighet) fra 1. august 2015 til 1. februar 2016.

Her ønsket vi særlig å undersøke om grunnlaget for bruken av 065 var korrekt i forhold til de direktiver Oslo statsadvokatembeter har gitt. Direktivene er inntatt i vårt påtaledirektiv. Direktivets punkt 1.5 – side 13 lyder:

"Følgende hovedretningslinjer gjelder for bruken av kode 065:

- *Det må være klare holdepunkter for utilregnelighet. Hvis ikke må saken henlegges etter bevisets stilling (kode 058) eller andre passende henleggingsgrunnlag.*
- *For å bruke kode 065 må siktede som hovedregel være judisielt observert. Unntaksvis – og i klare tilfeller der siktede er på institusjon – kan det være tilstrekkelig med en prejudisiell erklæring fra politilegen eller tilsvarende erklæring fra den institusjonen som siktede er plassert.*
- *Ofte vil det foreligge rusproblematikk og dermed muligheter for rusutløste psykoser. Hvis det er selvforskyldt rus vil psykosen ikke være straffriende. I slike tilfeller må det foreligge judisielle observasjon.*
- *Judisielle erklæringer er ferskvare. Hvis erklæringen er mer enn et år gammel må det vurderes om det er behov for en ny erklæring evt. en tilleggserklæring fra de samme sakkyndige."*

Vi fikk fremlagt 13 saker. I tolv av sakene/sakskompleksene var kriminalitetstypen av en karakter som i utgangspunktet ikke kvalifiserer for bruk av særreaksjon. (Mindre tyverier/besittelse av mindre kvanta narkotika/plagsom eller skremmende opptreden mv) I ett av sakskompleksene var kriminaliteten av en karakter som kunne kvalifisere for tvungen psykisk helsevern. I denne saken var det utarbeidet en full judisiell observasjon og det var etter en konkret vurdering, bl. a. under hensyn til graden av gjentakelsesfare, besluttet å

henlegge pga. tvil om gjerningsmannens tilregnelighet. Vi har ingen innvendinger mot den vurderingen som politiet har foretatt i denne saken.

I tre av sakene, som alle var forenklede anmeldelser for butikktysterier, var det ingen opplysninger om gjerningsmannens psykiske tilstand som fremgikk av saksdokumentene. Det er da to muligheter; enten at politiet sitter på opplysninger om den psykiske tilstanden fra andre kilder f. eks andre saker mot vedkommende eller at kode 065 er anvendt feilaktig. I det første tilfellet skulle saken, i henhold til vårt påtaledirektiv vært henlagt etter bevisets stilling. I det andre tilfellet kan årsakene til at kode 065 er blitt brukt være flere, men feil blir det uansett.

I fem av sakene var det holdepunkter i saken på at siktede/mistenke var utilregnelig (bl. a gjennom vitneutsagn, erklæring på at han gikk til behandling osv.) Holdepunktene var imidlertid ikke så klare at kode 065 burde vært anvendt. Sakene burde vært henlagt etter bevisets stilling.

I en av sakene var gjerningsmannen tvangsinnlagt og i fire av sakene var det utarbeidet prejudisielle erklæringer eller fulle judisielle observasjoner. Disse sakene var henlagt etter kode 065 med rette.

Selv om sakene var henlagt med rette så var 8 av 13 henlagt på kode 065 i strid med de retningslinjene som statsadvokatene har gitt. En utilregnelighetsvurdering vil lett kunne forplante seg fra en sak til en annen. I mindre saker der det ikke blir vurdert som ressursmessig forsvarlig å igangsette prosessen med en psykiatrisk vurdering vil det være lett for neste jurist som skal behandle en sak mot vedkommende vil bruke samme kode. Fordi den er brukt i forrige sak. Det er viktig at retningslinjene følges også fordi dette bidrar til å kunne sammenligne de ulike tjenestestedene statistikkmessig. Vi forutsetter at våre retningslinjer blir reerindret – og fulgt – i tiden fremover. Vi vil vurdere å kontrollere utviklingen ved neste års inspeksjon.

6. Saker hvor det er gitt prosessøkonomisk påtaleunntatelse i medhold av straffeprosessloven § 70 fra 1. oktober 2015 til 1. februar 2016. Her må grunnlaget for påtaleunntatelsen vedlegges (f eks dommer, andre saker osv,)

Av totalt 2005 saker som ble avgjort med 040-kode (positive påtaleavgjørelser), ble 257 saker avgjort med påtaleunntatelse.

Vi ba om å få fremlagt alle saker hvor det ble gitt prosessøkonomisk påtaleunntatelse i medhold av straffeprosessloven § 70 (kode 073) fra 1. januar 2016 til 1. mai 2016. I tillegg ba vi om at grunnlaget for påtaleunntatelsen ble fremlagt (f.eks. dommer, andre saker osv.). Det ble fremlagt 26 saker.

I gjennomgangen av sakene så vi flere eksempler på at avgjørelseskoden 073 er brukt utenfor de situasjonene som hjemles i straffeprosessloven § 70.

Påtaleunntatelse etter straffeprosessloven § 70 forutsetter at reglene ved sammenstøt av lovbrudd (straffeloven 1902 §§ 62-64 eller straffeloven 2005 § 79 bokstav a eller § 82) kommer til anvendelse og at disse reglene gjør at «ingen eller bare en ubetydelig straff» vil bli utmålt for det nye forholdet.

I Riksadvokatens rundskriv nr 6/1989 angis fire typetilfeller hvor prosessøkonomisk påtaleunntatelse er aktuelt:

- Forut for tiltale når en alvorlig og/eller omfattende sak er under etterforskning eller ferdig etterforsket og det nye forholdet vil forsinke påtaleavgjørelsen og/eller rettsbehandlingen av hovedsaken uten å ha nevneverdig betydning for straffutmålingen.
- Ved avgjørelsen av tiltalespørsmålet når den ferdig etterforskede saken gjelder ett eller flere alvorlige forhold sammen med en rekke straffbare forhold som vil ha ingen eller minimal innflytelse på straffutmålingen.
- Når det oppstår nye forhold etter at tiltale er tatt ut og de har liten eller ingen innflytelse på straffutmålingen i saken hvor tiltale er tatt ut.
- I forhold hvor straffeloven 1902 § 64 (nå straffeloven 2005 § 82) kommer til anvendelse (forhold begått forut for avsagt dom).

Det understrekes at straffeprosessloven § 70 ikke skal brukes analogisk der det begås nye forhold kort tid etter siste dom og før denne er fullbyrdet.

Gjennomgangen av sakene viste at koden ved enkelte anledninger var benyttet hvor det var tale om nye forhold etter siste dom eller forelegg. Det var videre eksempler på at selvstendige saksforhold var avgjort med 073. Det er viktig å understreke at kode 073 ikke er en henleggelseskode, men en konstatering av straffeskyld, på lik linje med kode 053 – vedtatt forelegg eller 080 – ubetinget dom. Man skal derfor stille de samme krav til bevis og straffbarhetsvilkår som for å ta ut tiltale.

Med unntak av én sak var samtlige saker kun avgjort med stempel og underskrift, uten at det ble utferdiget påtaleunntatelse i saken.

Etter en lovendring i 2010 kan siktede kreve en påtaleunntatelse etter straffeprosessloven § 70 brakt inn for retten. Dersom det skal være en realitet i dette, må siktede informeres om påtaleunntatelsen og hvilket forhold denne omfatter. Standardutskriftene fra STRASAK oppfyller etter vårt syn ikke disse kravene. Det må således utformes et dokument på linje med det som utferdiges etter straffeprosessloven § 69 (påtaleunntatelse på vilkår).

7. Alle saker som er henlagt i januar og februar 2016, med unntak av 014 sakene. Formålet er å danne seg et bilde av henleggelsespraksis og bruk av henleggelseskoder.

Bestillingen gjaldt alle saker henlagt som beskrevet i overskriften i mars 2016. I tillegg ba vi om å få fremlagt sakene der det ble gitt prosessøkonomisk påtaleunntatelse i medhold av straffeprosessloven § 70. Av strasakutskriften fra de nevnte månedene fremgikk det at totalt 150 saker var henlagt i perioden foruten 014 sakene. I tillegg ble det gitt 12 prosessøkonomiske påtaleunntatelser i medhold av straffeprosessloven § 70 i perioden. Samtlige saker ble fremlagt.

Av de 150 sakene i strasakutskriften var det flest saker (51 saker) som var henlagt etter kode 058 (Bevisets stilling). Ingen andre henleggelsesgrunnlag pekte seg ut som grunnlag som ble hyppig brukt. Ikke rimelig grunn til å etterforske om det forelå et straffbart forhold (kode 022 og kode 106) ble benyttet 26 ganger i perioden og kapasitetshenleggelse ble benyttet (kode

078 og 025) 22 ganger. De øvrige 51 sakene fordelte seg på de andre henleggelseskodene i strasak.

For ordens skyld nevner vi at det totale antall henleggelse i mars 2016 er oppgitt å være 431 saker og at antallet 014 henleggelse dermed var 281 saker.

Bevisets stilling: 51 av 150 saker.

For de fleste politienhetene, i alle fall de som behandler alminnelige kriminalitetstyper, vil det være et bra tegn at hoveddelen av henleggelsene er begrunnet i bevisets stilling. Denne henleggelseskode gir ikke oppklartstatus og det er et tegn på at man ikke er kreativ – eller "jukser" - med koder for å få en høyere oppklaringsprosent enn det som det er grunnlag for.

Et utvalg av sakene ble gjennomgått. Det vil alltid være slik at det i enkelte saker vil være mulig å gjennomføre flere etterforskningsskritt enn de som er gjennomført. Slik var det også i noen av de sakene som ble gjennomgått. I vurderingen av om etterforskningen skal fortsette eller om saken skal henlegges etter bevisets stilling må det alltid tas hensyn til sakens alvorlighet og ikke minst om ytterligere etterforskning kan forventes å bringe saken nærmere en oppklaring. I det perspektivet var det intet å bemerke til de sakene som ble gjennomgått.

Prosessøkonomisk påtaleunntatelse: 12 av 150 saker.

Hva som er et "normalantall" for så vidt gjelder denne avgjørelsesbegrunnelsen er det vanskelig å si noe generelt om. Antallet saker hvor det er gitt prosessøkonomisk påtaleunntatelse er prosentvis lavere enn både Grønland, Stovner og Manglerud politistasjoner. Det statistiske grunnlaget er imidlertid for snevert til å trekke noen endelige konklusjoner om antallet er adekvat eller ikke. Vi viser derfor til gjennomgangen av de sakene som ble avgjort med prosessøkonomisk påtaleunntatelse under punkt 6.

Henleggelse av kapasitetsgrunner: 22 av 150 saker.

Henleggelsene var fordelt på 15 saker med kode 078 (kjent – eller i alle fall oppgitt – gjerningsmann) og 7 saker med kode 025 (ukjent gjerningsmann)

Riksadvokaten har i brev av 29. mars 2016 til Oslo statsadvokatembeter, med kopi til politimesteren i Oslo og politidirektoratet uttalt:

"Når det gjelder henleggelse på grunn av manglende saksbehandlingskapasitet minnes om at saker med kjent gjerningsmann, bare rent unntaksvis kan henlegges med denne begrunnelse. Sentralt prioriterte og alvorlige forbrytelser kan aldri henlegges på denne måten. Men også for de mindre alvorlige sakene er adgangen snever. En eventuell henleggelse på grunn av saksbehandlingskapasitet skal være basert på en konkret vurdering, der momenter som politidistriktets totale arbeidssituasjon sammenholdt med tilgjengelige ressurser og omfanget av den etterforskningsinnsats vil kreve mot sannsynligheten for at arbeidet vil kunne lede til straffeansvar, står sentralt. Riksadvokaten er i gang med å utarbeide nærmere retningslinjer for henleggelse på grunn av manglende saksbehandlingskapasitet. Inntil slike retningslinjer er ferdigstilt gjelder de foran nevnte føringer."

Det understrekes herfra at dette ikke er nye retningslinjer, men en påminnelse og presisering av de retningslinjer som tidligere er gitt. Det vises også til riksadvokatens mål – og prioriteringsrundskriv for 2016 kap. IV pkt. 2.

Politistasjonen har følgende rutiner ved kapasitetshenleggelser:

"Kapasitetshenleggelser foretas etter den enhver tid rådende ressursituasjon og det finnes ikke noe lovtomt rom. Rutinen ved kapasitetshenleggelser er at sakene diskuteres og sendes fra jourkontoret til avsnittsleder etterforskning. Hun har totaloversikt over ressursituasjonen på sitt avsnitt. Derfra går saken videre til påtaleavsnittsleder som vurderer saken til slutt og eventuelt foretar henleggelsen."

Av de 15 sakene som var henlagt etter kode 078 synes samtlige saker, med unntak av en sak, innenfor rammene av det som kan aksepteres som kapasitetshenleggelse for så vidt gjelder sakstype. Den konkrete ressursituasjonen på tidspunktet for henleggelsen er det vanskelig for oss å vurdere.

En sak gjaldt kroppskrenkelse på en arbeidsplass. Dette er saker som normalt ikke kan henlegges på manglende saksbehandlingskapasitet, med mindre kroppskrenkelsen er svært marginal eller andre forhold gjør det akseptabel. I nærværende sak gjaldt anmeldelsen at det var tatt kvelertak på anmelder. Det var ikke andre opplysninger i saken som skulle tilsi en slik behandlingsmåte.

Vi hadde ingenting å bemerke til de syv sakene som var henlagt med kode 025.

Med de presiseringer som er nevnt over har vi ikke betydelige innvendinger mot stasjonens bruk av henleggelser som er begrunnet i saksbehandlingskapasitet. (Vi tar da forbehold om at sakene fra mars er representative).

Antallet saker som her henlagt pga. manglende saksbehandlingskapasitet kan synes noe høyt. Særlig gjelder dette kode 078 der gjerningsmannen pr definisjon skal være kjent. Vi forutsetter at direktivene fra riksadvokaten reerindres og at man fortløpende foretar en totalvurdering av de tilgjengelige ressurser når man bestemmer seg for at enkelte saker skal henlegges på grunn av manglende saksbehandlingskapasitet.

Henleggelser begrunnet med at det ikke er rimelig grunn til å undersøke om det foreligger et straffbart forhold (Kode 022 og 106): 26 av 150 saker.

Av de 26 sakene som var fremlagt var 17 saker med ukjent gjerningsmann (kode 022) og 9 saker med kjent gjerningsmann (Kode 106)

Grunnlaget og vilkårene for å igangsette etterforskning følger av straffeprosessloven § 224. Beslutningen treffes av påtalemyndigheten. Det ligger i sakens natur at beslutningen om å unnlate å etterforske en sak må treffes før det igangsettes etterforskningsskritt. Beslutningen må derfor treffes på bakgrunn av de opplysninger som foreligger når saken kommer til politiets kunnskap (Normalt som følge av anmeldelse).

Vurderingstemaet er om det er "rimelig grunn" til å etterforske en anmeldelse. Sentralt i vurderingen er *sannsynlighet, forholdsmessighet og saklighet*. Hva som nærmere ligger i begrepet er blant annet beskrevet i riksadvokatens etterforskningsrundskriv (Rundskriv nr. 3/1999) Bruken av dette henleggingsgrunnlaget er også utdypet i brev til politimesterne av 30. januar 2013. Fra brevet hitsettes:

"1) Anmeldelser av tyverier begått i utlandet av personer hjemmehørende i Norge vil normalt kunne henlegges etter kode 022."

2) For gjenstander bortkommet på fest og lignende, på offentlige kommunikasjonsmidler, under reise, "Finn.no-saker", bortkomne sykler (Både låste og ulåste) gjelder følgende:

Hvis anmelder pretenderer at han/hun har vært utsatt for tyveri og/eller bedrageri, skal kode 022 ikke anvendes med mindre med en oppfølgende henvendelse fra politiet til anmelder gir klare holdepunkter for at anmelders pretensjon er uriktig. I så fall kan kode 022 anvendes, i øvrige tilfeller anvendes kode 04 hvor gjerningsmannen ikke lar seg identifisere.

3) Anmeldt skadeverk på motorvogn (for eksempel riper og/eller bulker oppdaget i forbindelse med parkering på kjøpesentra eller lignende), og hvor gjerningsmannen ikke lar seg identifisere, skal ikke henlegges etter kode 022, men etter kode 014.

4) Saker hvor det har gått lang tid fra det straffbare forhold blir oppdaget og til anmeldelse inngis, uavhengig av om tidsforløpet kan bebreides anmelder, og hvor gjerningsmannen ikke lar seg identifisere, skal ikke henlegges etter kode 022, men etter kode 014."

Brevet var foranlediget av en konkret praksis i ett av våre politidistrikt og tar ikke mål av seg å være uttømmende. Saker som f.eks er i grenslandet mellom en sivil tvist og strafferett kan falle inn under begrepet etter en konkret vurdering.

Sakene med ukjent gjerningsmann(kode 022 – 20 saker):

15 av 17 saker var tyverier i utlandet som var anmeldt i Norge. Ingen av disse sakene gjaldt større verdier. Disse sakene er i kjerneområder for hvilke saker en kan tillate seg å henlegge med denne begrunnelse.

To av sakene gjaldt tyveri/skadeverk i Norge. Anmelder pretenderer her å være utsatt for et straffbart forhold og sakene burde åpenbart vært henlagt etter kode 014 – manglende opplysninger om gjerningsmannen.

Sakene med kjent gjerningsmann (Altså saker der anmeldelsen inneholdt opplysninger om hvem anmelder pretenderte at hadde begått et straffbart forhold) (Kode 106 – 9 saker): Disse sakene, som alle var av mindre alvorlig karakter, omfattet dels saker der anmeldelsen ikke beskrev et straffbart forhold og dels saker som lå i grenslandet mellom sivilrettslige forhold og strafferett. Etter en konkret vurdering hadde vi ikke innvendinger mot at sakene ble henlagt på dette grunnlaget.

Andre henleggelsesgrunnlag:

Vi finner grunn til å bemerke at det ikke ble henlagt noen saker med begrunnelsen tvil om gjerningsmannens tilregnelighet i mars 2016. Det vises imidlertid til det som er sagt under punkt 6 (der sakene er hentet fra en lengre periode.)

Vi finner også grunn til å bemerke at kode 061 – Andre lovbestemte grunner – er anvendt syv ganger i mars 2016. Et typisk eksempel på når den koden kan være aktuell er der reglene om provokasjon /retorsjon leder til straffritak. Et minstekrav bør være at underretningene til mistenkte og fornærmede inneholder opplysninger om hvilke lovbestemte grunner som blir brukt når denne henleggelsesgrunnen blir anvendt. Så vidt vi kunne se var det ikke opplysninger om dette i noen av sakene. Det fremgikk heller ikke av saken hvilken lovbestemt grunn som var brukt. Vi vil følge opp dette ved neste års inspeksjon.

8. Saker som gjelder ordensforstyrrelser mv (Straffeloven av 1902 § 350 og § 390 a) og straffeloven av 2005 §§ 181 og 266) fra første november 2015 til 1. februar 2016. Vi skal særlig se etter om sakene også inneholder elementer av hatkriminalitet.

Vi har gått gjennom saker som gjelder ordensforstyrrelser mv. (straffeloven 1902 §§ 350 og 390 a og straffeloven 2005 §§ 181 og 266), fra 1. november 2015 til 1. februar 2016, for å undersøke om sakene inneholder elementer av hatkriminalitet. Vi har ikke foretatt påtalemessige vurderinger av sakene som sådanne, men bare søkt etter slike elementer som nevnt. I henhold til riksadvokatens "Mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen i 2015" punkt V. 1., skal straffbare handlinger som synes motivert av fornærmedes hudfarge, nasjonalitet, livssyn, homofile orientering eller nedsatte funksjonsevne (hatkriminalitet) prioriteres. Det fremgår av riksadvokatens skriv at:

"Vold og overgrep som rammer personer på grunn av deres hudfarge, nasjonalitet, etnisitet, religion, livssyn, homofile orientering eller nedsatte funksjonsevne - såkalt hatkriminalitet - skal vies særskilt oppmerksomhet. Vold som retter seg mot personer eller grupper med utgangspunkt i hvem de er, hva de gir uttrykk for eller hvordan de ser ut, rammer ikke bare det enkelte offer, men skaper redsel og utrygghet hos alle med samme bakgrunn og skal derfor håndteres med stort alvor av politiet."

Som følge av denne prioriteringen er trekkordningen for disse sakene i Oslo politidistrikt innrettet slik at alle saker som inneholder elementer av hatkriminalitet skal kanaliseres til Manglerud politistasjon. Manglerud politistasjon har opparbeidet seg en særlig kompetanse på disse sakene og har fått tildelt midler til å prioritere dem.

Vi har gått gjennom 28 saker, og har funnet at én av sakene kan inneholde spor av hatkriminalitet. Vi konstaterer at trekkordningen fungerer tilfredsstillende. Det er ikke grunn til å konkludere med at saker som skulle ha vært oversendt Manglerud politistasjon, ikke blir sendt dit.

OPPSUMMERING:

Majorstuen politistasjon etterforsker og treffer påtaleavgjørelser i et stort antall straffesaker hvert år. I 2015 ble det anmeldt 10 838 saker i Majorstuen krets. Tendensen fra tidligere år om at antallet anmeldelser reduseres har ikke vært like synlig for Majorstuen som for andre politistasjoner i 2015. Det synes imidlertid å bli en nedgang i 2016 på linje med øvrige stasjoner i Oslo. Dersom anmeldelsestallet holder seg slik det har vært i første kvartal 2016 representerer dette en nedgang i kriminaliteten på i overkant av 20 % fra 2015 til 2016. Dette tilsvarer det vi har sett på andre stasjoner i Oslo. Det vesentlige av nedgangen finner man innenfor kategorien vinningskriminalitet.

Majorstuen politistasjon har hatt en økning av antall ikke påtaleavgjorte saker siden 2014. Fra statistikken hitsettes:

Ikke påtaleavgjorte saker	Pr 1.1.14	Pr 1.1.15	Pr 1.1.16	Pr 05.04.2016
Saker under behandling totalt	465	661	632	776
Saker under behandling 0-3 måneder	335	484	426	441
Restanser 3-6 måneder	67	92	105	232
Restanser 6-12 måneder	52	53	74	71
Restanser eldre enn 12 måneder	9	32	35	32

Til tross for denne økningen finner vi ikke grunn til bekymring. Per 1. januar 2016 var restansene når det gjelder saker over 3 måneder nede i totalt 214 saker. Det skyldes en restanseaksjon i desember 2015. Deretter økte restansene igjen, opp til 335 saker over 3 måneder per 5. april 2016. Årsaken til denne økningen er en omfattende vinningssak med over 70 anmeldelsesnummer – denne saken er nå påtaleavgjort, og per 1.mai 2016 er stasjonen nede i 295 ikke påtaleavgjorte saker over 3 måneder.

Vi finner grunn til å peke på at restansetallene er lave, og at stasjonen har god oversikt over situasjonen. Lave restansetall betyr færre saker å jobbe med, som igjen gir økt rom for planlegging av virksomheten og muligheter til å jobbe med å styrke kvaliteten på straffesaksbehandlingen. Dette er svært positivt.

I tillegg til den positive restansesituasjonen har stasjonen oppnådd gode resultater på flere andre områder.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte lovbrudd har ligget på 68 og 69 dager i hhv. 2014 og 2015, mens det per 1. april 2016 ligger på 63 dager. Dette er gode tall.

For de prioriterte voldssakene er inntrykket det samme; Gjennomsnittlig saksbehandlingstid ble redusert fra 87 dager i 2014 til 65 dager i 2015, men samtidig sank oppklaringsprosenten noe fra 46,6 % til 44,2 %. Dette er tall som bør ha en viss oppmerksomhet i tiden fremover, men det synes som om stasjonen har fokus på dette området, og en ser at per 1. april 2016 har oppklaringsprosenten økt til 49.3%.

Oppklaringsprosenten for antall lovbrudd totalt har ligget noe lavt; på 23,9 % i 2014 og i 2015. Per 1. april 2016 har oppklaringsprosenten steget til 25,9%.

Det generelle inntrykket er at etterforskningsarbeidet og restansarbeidet ved stasjonen har vært planmessig og effektivt, og at stasjonen i all hovedsak har holdt seg innenfor rammen av hva som er akseptabelt når det gjelder kapasitetshenleggelser. Vi vil imidlertid fortsette å kontrollere stasjonens bruk av straffeprosessloven § 70 og bruken av kapasitetshenleggelser ved en særlig oppfølging i løpet av 2016, og vi vil vurdere det samme ved neste års inspeksjon.

Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for ungdomssaker har hatt en svak resultatutvikling. Majorstuen politistasjon klarte så vidt ikke målet om 42 dagers gjennomsnittlig saksbehandlingstid i saker med mistenkt/siktet som var under 18 år på gjerningstidspunktet, i 2014, men hadde en saksbehandlingstid på 39 dager i 2015. I 2016 ser vi en økning ved at saksbehandlingstiden per 1. april 2016 er steget til 69 dager. Det ble opplyst at en av årsakene til denne økningen er at noen få ungdommer går inn i store sakskomplekser og at dette nødvendigvis vil ta tid og gjør utslag på statistikken.

Ungdomsgruppa og forebyggende avsnitt synes å fungere bra og har engasjerte etterforskere. Det er viktig at stasjonen følger nøye med på disse tallene slik at det ikke er en vedvarende økning i saksbehandlingstiden i disse sakene. En vil fra statsadvokatens side følge med på utviklingen.

Familievoldsgruppen har engasjerte etterforskere, men har den senere tid hatt mange utskiftninger på etterforskersiden. De fleste etterforskerne er nyutdannede med lite erfaring, og det er derfor svært viktig med fokus på opplæring av disse. Stasjonens eneste etterforsker med kompetanse til å foreta tilrettelagte avhør er for tiden sykemeldt, og dette har vært en medvirkende årsak til fristoversittelse ved slike avhør. Stasjonen bør ha et særlig fokus på opplæring av de nyutdannede etterforskerne samt å rekruttere ytterligere en etterforsker med kompetanse til å ta tilrettelagte avhør. Når disse tiltakene er gjennomført har vi god tro på at stasjonen vil oppnå ytterligere positive resultater.

Stasjonen har gjort mye godt arbeid for å tiltrekke seg gode og stabile etterforskere den senere tid. Dette har fått positiv effekt på flere områder (f.eks på almengruppene). Det viktige er å fortsette dette gode arbeidet og å sørge for at dette kommer samtlige grupper til gode.

Vi er imponert over det arbeidet som etterretning og vinningsgruppa utfører. Dette er en svært velfungerende enhet med engasjerte og dyktige etterforskere og jurister. Gruppa har oppnådd gode resultater og tar også et ansvar for relevante saksforhold utenfor Oslo samt bistår med etterretning og analysekapasitet. I tiden fremover bør gruppen fortsette det gode arbeidet som gjøres og i tillegg ha et visst fokus på rettsutviklingen innenfor sitt fagområde.

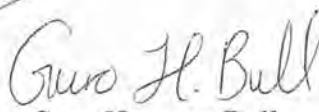
Helhetsinntrykket etter inspeksjonen er at Majorstuen politistasjon åpenbart har jobbet godt og planmessig på de fleste områder i 2015, og frem til inspeksjonstidspunktet primo mai 2016. Enkelte av resultatene som er oppnådd er meget gode. Dette fortjener stasjonsledelsen, ordensstyrken, etterforskningsledelsen, de enkelte etterforskerne, vinningsgruppen, de sivile og påtalejuristene honnør for.

Olav Helge Thue
Førstestatsadvokat

Kristin Røhne
Statsadvokat

Guro Hansson Bull
Statsadvokat

Gjenpart:

Riksadvokaten

Politidirektoratet

Påtaleleder Nina Sundgaard (på epost)